

donderdag

29.09.2016

20.00 Concertzaal

19.15 Inleiding door

Erwin Jans

De blinde dichter

Jan Lauwers & Needcompany



CONCERTGEBOUW BRUGGE

'Als de geest onzeker is,
Dan wordt hij overweldigd door de wereld,
Een weke man gekust door een hoer.
Als de geest zelfzeker is geworden,
Dan is de wereld een voorname dame,
Die de streling van haar minnaars afwijst. '

— Abdel Al-Ma'arri (ca.950)

Uitvoerders en programma

Jan Lauwers: tekst, regie & scenografie

Grace Ellen Barkey, Jules Beckman,

Anna Sophia Bonnema, Hans Petter

Melø Dahl, Benoît Gob, Mohamed

Toukabri & Maarten Seghers,

Elke Janssens & Jan Lauwers:

creatie & uitvoering

Lot Lemm: kostuums

Elke Janssens: regie-assistentie

& dramaturgie

Marjolein Demey & Jan Lauwers:

lichtontwerp

Ditten Lerooij / Marc Combas: geluid

Kurt Bethune / Gwen Laroche: techniek

productie: Needcompany

coproductie: Kunstenfestivaldesarts

(Brussel), KunstFestSpiele Herrenhausen

(Hannover), FIBA – Festival Internacional

de Buenos Aires & Künstlerhaus

Mousonturm (Frankfurt)

met de steun van de Vlaamse overheid

—
met muziek van **Maarten Seghers**

Dit concert is gratis voor Vrienden
van het Concertgebouw. Ontdek alle
andere voordelen die de Vrienden
genieten op www.concertgebouw.be!
Zelf Vriend worden kan via +32 70 22 33 02.



in samenwerking met Cultuurcentrum Brugge

Met Nederlandse boventiteling

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen
van Bloemblad.

Jan Lauwers over *De blinde dichter*

Wij vroegen Jan Lauwers naar de plaats van deze voorstelling in zijn oeuvre. 'Er is in dit stuk veel verzonnen, maar meer dan de helft van het stuk zijn toch tranches de vie van de acteurs.'

Eerst puur informatief: kan u iets zeggen over de titel, *De blinde dichter*? Die verwijst naar een Syrische dichter uit de 11e eeuw die echt heeft bestaan?

Jan Lauwers: Ja, dat is de basis van de voorstelling. Eigenlijk zijn er veel blinde dichters, maar de Syrische dichter Abdel Al-Ma'arri was wel een heel bijzondere figuur. Op zijn eentje heeft hij de Verlichting in de Islam binnengebracht. Een van zijn beroemdste uitspraken is: 'Ze dwalen allemaal: moslims, joden, christenen en zoroastriërs. Er zijn twee soorten mensen: intelligente mensen zonder religie en religieuze mensen zonder intellect.' *De blinde dichter* is natuurlijk ook een metaforische titel: de poëet als visionair.

Eigenlijk ben ik *De blinde dichter* beginnen schrijven na een bezoek aan Córdoba. Ik zag er het religieuze conflict weerspiegeld in de Mezquita, een moskee die in de 12e eeuw tot kathedraal werd omgedoopt. Zo kwam ik bij de poëzie van die tijd terecht en ontdekte hoe open en vrijzinnig die was. Christelijke vrouwen hadden toen bijvoorbeeld de pest aan moslima's omdat die té vrij waren. Maar dat weten wij allemaal niet meer ...

Door mijn nieuwsgierigheid naar het verleden beseftte ik dat we te weinig weten van de Islam, zeker wanneer moslims tot staatsvijand worden gebombardeerd zoals nu het geval is. En bij uitbreiding kennen we soms ook ons eigen verleden te weinig. Dus heb ik aan mijn zeven acteurs gevraagd om hun stambomen op te zoeken en mij over hun leven te

vertellen. Ook via interviews met hen heb ik tekstmateriaal verzameld, en op basis daarvan heb ik dan een stuk geschreven. Er is veel verzonnen, maar meer dan de helft van het stuk zijn toch *tranches de vie* van de acteurs.

***De blinde dichter* is zeer somber. De muziek, het licht, de verhalen, zelfs het décor ...**

Grote, maar monsterlijke objecten zijn het: een dood paard, een kanker cel. Is dat een U-turn in uw oeuvre dat verder straalt van positiviteit? Of een tijdelijke dip?

Het is wat jij erin leest! Als dat 'somberheid' is voor jou, moet dat kunnen. Maar zelf vind ik het helemaal geen sombere voorstelling. Die zogenaamde kanker cel is voor mij bijvoorbeeld een druppel die op de grond uiteenspat. In theater gaat het voor mij om poëzie, het gaat om wat het niét betekent: dat is het spannende. Kunst die zichzelf uitlegt vind ik niet interessant. Je moet ook voorzichtig zijn met hoe persoonlijk je in een voorstelling bent. *De blinde dichter* vertelt heel persoonlijke verhalen, maar voor mij staat de materie van het theater centraal. Namelijk: wat betekenen scène, voortoneel en publiek in dit stuk? En hoe kun je die drie lagen in de zaal overbruggen?

Voor de plaats van kunst in deze maatschappij boeit mij enorm. Als kunstenaar moeten we kunst terug in het centrum van de maatschappij krijgen. Eigenlijk is men dat in de 21e eeuw vergeten, door de conceptuele kunst, door heel veel 'academiseren' ... Eén voor één isoleren deze zaken kunst van de maatschappij. Ik kom net uit China waar ik in mei een solotentoonstelling in Shanghai had. Daar ga je dan door de censuurcommissie en moet je praten over de publieke ruimte – in een dictatuur! Ik ben een enorme voorstander van kunstenaars die in China, Israël of Syrië gaan werken: je moet net wél in dialoog gaan

met 'het systeem'. Als je mensen die hun leven riskeren om kunst te maken in de steek laat, ben je fout bezig.

Elk van de zeven geportretteerde acteurs draagt een trauma mee, of een bloederige voorgeschiedenis. Is dat zo voor eenieder van ons?

Altijd. Als schrijver hoef ik mijn fantasie bijna nooit te gebruiken omdat ik zoveel verhalen cadeau krijg. Dan ben ik liever een soort spons: verhalen liggen overal op tafel. Iedereen die in zijn eigen geschiedenis duikt, vindt wel een traumatisch of bloederig verhaal. Dat is de schoonheid van het leven: je botst op vergankelijkheid en vroeg of laat ook op de dood. Zonder de dood bestaat het leven niet. En 'ook de dood verdient een dansje', zoals Grace (*Ellen Barkey, red.*) zegt.

U toont in *De blinde dichter* dat de hele geschiedenis uit gruwelijke details is opgetrokken. Is er dan geen hoop volgens u?

Globaal gezien leven we beter, maar om nu te zeggen dat er veel hoop is ... Ik denk dat de tijden niet anders zijn dan vroeger. Dat is het grootste verwijt naar media, politici en intellectuelen toe: zij geven aandacht aan het negatieve, waardoor iedereen ook bedrukt dreigt te raken. Mijn werk kan dan wel een soort somberheid in zich dragen, ik probeer daar steeds een levensenergie tegenover te stellen. In *De blinde dichter* zit die energie bijvoorbeeld in de keuze om de muziek live te brengen.

Benoît Gob, een van de acteurs uit *De blinde dichter*, zegt: 'Les images

historiques montrent toujours les destructions'. Tegenover de kleine geschiedenis met al zijn vernielingen plaats jij de grote liefde. Is liefde altijd het hoofdthema van *Needcompany* geweest?

Liefde en dood, of beter Eros en Thanatos, zijn toch de drijfveer van alle goeie kunst voor mij. Daar raak je aan de essentie van het leven. En theater is bij uitstek een interessant medium daarvoor, net omdat het zo vergankelijk is en – ik heb dat al dikwijls gezegd – omdat het niet kan worden gerecupereerd.

'In theater gaat het voor mij om poëzie, het gaat om wat het niét betekent.'

Een ander terugkerend thema van *Needcompany* is identiteit. Die is gebouwd op drijfzand, laat u in de voorstelling zien.

Het thema identiteit

fascineert mij omdat er zo'n valse klemtoon op wordt gelegd. Eigenlijk vind ik dat een heel moeilijke discussie. 'Men is waar men geboren is'. Een kunstenaar die aan de grens met Libanon wordt geboren, denkt anders dan een kunstenaar uit Antwerpen, zoals ik. Maar je geboorteplaats is helemaal geen verdienste, dat is stom toeval! Iets waar je beter over zwijgt, vind ik.

Blijft het meeste van wat u in uw *State of the Union* uit 2005 schreef, vandaag nog overeind? U sprak over theater als miskende kunst, theater dat niet rendabel kan zijn, niet de massa maar het individu moet aanspreken, subsidie nodig heeft om te overleven ...

Absoluut! Subsidie is er om een minderheid een stem te geven. Ik begrijp echt niet dat er meer subsidies gaan naar de beveiliging van

De zeven zelfportretten van Needcompany

Jezelf zijn op 36 manieren

voetballers die miljoenen per dag verdienen, dan naar kunst. Het elftal van Anderlecht, wat zij verdienen ... Daar kan je tien jaar theater mee maken.

Bij de laatste subsidieronde is het beschermen van die minderheid mislukt. Kan de kunstensector daar zelf iets aan doen?

Met de subsidies voor Needcompany zijn we nu terug op het niveau van 2013. Wij kunnen voort, maar hebben van ons hart een steen moeten maken. Het resultaat is dat er ontslagen zijn gevallen en het ensemble van Needcompany eigenlijk niet meer bestaat. Het moeilijke punt is ook: als wij geld geven aan een andere groep, moeten we bij ons nog meer mensen ontslaan. Je kunt niet sociaal zijn met die subsidies. Je kunt wel samenwerken, maar met een groep die niet meer bestaat, gaat dat ook niet. Het is een patstelling. Meerdere mensen zijn er wel over bezig in de kunstsector, maar het is een heel delicaat en moeilijk probleem.

Uw ideeën van elf jaar terug over de scheiding tussen kunst en politiek, staat u daar nu ook nog steeds achter? Politiek theater lijkt vandaag een nieuw elan te beleven, met concrete vragen en een fundamenteel zoeken naar alternatieven.

Maar wat is politiek theater, en vooral: wat is de boodschap? Dat is een semantische discussie. Ik denk dat mijn theater absoluut politiek is ... maar men verwacht politiek met partijpolitiek of het innemen van een duidelijk standpunt. Ik denk niet dat theater die vraag moet oplossen.

Gisteren had ik een gesprek met Aishti Muat, die ik toch een heel belangrijke schrijver en theatermaker vind. Muat is niet zo bekend in België, hij is twintig jaar geleden uit

Libanon gevlucht, heeft een enorme carrière gemaakt, de Palme d'Or gewonnen met zijn film *Incendie*. Heel politieke dingen allemaal. Maar nu is hij intendant van La Colline, een groot stadstheater in Parijs en krijgt tientallen mails en scripts toegestuurd van Palestijnen en Irakezen die zeggen: 'Als Muat daar zit, kunnen wij ons ding er doen.' Maar als zelfs documentairemakers, politici, intellectuelen of filosofen er niet in slagen om daar iets zinnigs over te zeggen, wie zijn dan de kunstenaars?

Kunst moet over poëzie gaan, over taal, over bijvoorbeeld een schilderij op zich. Maar ook dat is politiek. En dat vergeet men. Als de vorm niet goed is, is politiek theater gewoon slecht theater. De kunstenaar is met vorm bezig, en die vorm moet een link hebben met de maatschappij. We zitten wel nog altijd met een middenklasse in theater die ik totaal verdedig. En er is een vrijheid van komen en gaan in een zaal, dat is opnieuw een politiek gegeven. Toch moet je kunst autonoom blijven bekijken, anders gaan we allemaal hetzelfde doen en dat zou jammer zijn.

Phéline Thierens & Mia Vaerman

www.theaterfestivalblog.be

In *De blinde dichter* tonen Jan Lauwers en Needcompany in zeven portretten de eigen lijdensverhalen van de performers. Van het kankergen van Grace Ellen Barkey tot de kannibalenvoorouders van muzikant Maarten Seghers en de hoerenmoeder van Benoît Gob. 70 procent van de levensverhalen zijn waar, aldus tekstschrijver en regisseur Jan Lauwers. Maar hoe pijnlijk is het voor de acteurs om hun persoonlijke trauma's op scène te brengen? Wij vroegen het aan Grace Ellen Barkey, Hans Petter Melø Dahl, Mohamed Toukabri en Benoît Gob.

Grace Ellen Barkey: Onze verhalen zijn inderdaad heel persoonlijk. Maar of het al dan niet moeilijk is om als acteur je eigen leed bloot te geven, is niet het centrale punt in deze voorstelling. Waarom mensen hun geschiedenis altijd ontmenselijken, dat is belangrijk. We kunnen niet anders dan naar de geschiedenis kijken als naar een soort abstractie: die persoonlijk zien is moeilijker. Zo kunnen we ook niet kijken naar een vluchteling en onszelf als vluchteling herkennen.

Als je naar oude intellectuelen zoals de blinde dichter Abdel Al-Ma'arri kijkt en luistert, kan je wat ze hebben bedacht soms met een soort 'wauw-gevoel' herkennen. Wat Jan Lauwers in zijn tekst doet, is die inzichten openleggen. Tegelijkertijd is er de neiging het voortdurend te hebben over hoe je je nu voelt. Op dat moment kijk je niet meer naar de geschiedenis, maar stel je je vragen over wie jij bent en waar jij vandaan komt. Een manier om in te gaan tegen het radeloze gevoel dat je jezelf niet kent.

Na de voorstelling praat ik graag met mensen uit het publiek. Zij vertellen heel direct welk verhaal ze willen vertellen als ze op het podium zouden staan – die zijn vaak erg aangrijpend.

Hans Petter Melø Dahl: Mijn portret is gedeeltelijk waar, op het land van mijn vader zijn inderdaad 32 Vikinggraven gevonden. Het verhaal van de drenkeling die ik niet kon redden is ook waar, maar niet precies op die manier.

Mijn verhaal doe ik in het Noors en dat is voor mij heel bijzonder. Er is een tijd geweest dat ik nog weinig Noors sprak. Ik moest dus lang naar woorden zoeken en steeds kwamen er Nederlandse woorden boven. Toen had ik het gevoel dat ik mijn identiteit aan het verliezen was. In je moedertaal ligt een groot stuk van jezelf, als een soort vurige massa.

Ik speel mezelf, maar eigenlijk is het onmogelijk om over jezelf te spreken alsof 'jezelf' echt bestaat. Ik denk dat dat een samenraapsel is van wie je denkt dat je bent en wie anderen denken dat je bent. We zijn wel 36 verschillende mensen: er zijn zoveel facetten aan een persoonlijkheid. Dan te denken dat ik er maar één ben, dat geloof ik niet – maar ik ben wel altijd mezelf, *he (lacht)*.

Mohamed Toukabri: Ik ben de enige in het verhaal die geen persoonlijk trauma op scène brengt. Daar is echter een praktische verklaring voor: toen ik mijn grootmoeder naar onze stamboom vroeg, kon zij me niet verder helpen.

Ik speel dus mezelf in een bewerking van Jan. Ik hou ervan hoe Jan met zijn performers omgaat. Zijn manier van werken is zeer persoonlijk, er is geen echte grens tussen hem en de spelers. Tijdens het creatieproces hadden we veel gesprekken over hoe we sommige dingen zouden doen. Soms zorgde dat voor spanning, maar die uitte zich nooit in een conflict, ze voedde zelfs onze gesprekken.

Ik word neergezet als De Moslim, al hou ik er niet van om in zo'n hokje te worden geplaatst. We besloten bovendien dat ik mijn tekst in het Arabisch en niet in het Engels zou doen. Daar had ik het moeilijk mee, want dat kwam wel erg dicht bij mezelf. Vooral sommige uitspraken voelden gek aan: op een bepaald moment zeg ik dat mijn moeder de allermooiste is, of dat ik de mooiste lach heb, maar ik hou er niet van om mezelf zo pretentius voor te doen (*lacht*).

Benoît Gob: Ik heb helemaal niet de indruk dat ik mezelf speel, ik zou even goed de monoloog van Maarten (*Seghers, red.*) kunnen doen. Het is – los van een aantal romantisering – natuurlijk wel mijn verhaal. Er is een steeds groter aandeel van naturalisme op de scène in het theater, maar dat naturalisme is niet natuurlijk. Op de scène is er geen naturel.

Het zit altijd zo: ik ga het podium op om Benoît Gob te spelen. Ik hoor dan wel eens 'Aha, je hebt dus niets te doen.' Maar ik speel wel degelijk iets, namelijk een Benoît Gob die door Jan geschreven is. Het is ook heel moeilijk om die tekst dan zo te brengen dat hij daadwerkelijk werkt. Al moet daar niet te precies over worden nagedacht, je gaat de scène op en zoekt uit wat werkt.

In feite heb je een filter nodig, want hoe meer je wat je staat te spelen met jezelf gaat identificeren, hoe meer je probeert je goede eigenschappen te benadrukken. Zelf ben ik daarentegen eerder geïnteresseerd in gebreken. In *De blinde dichter* gaat het ook niet om biografieën maar om portretten, wat veeleer een interpretatie is van de werkelijkheid en waarin je dus dingen kan vervormen.

Ik denk dat het publiek ook opgelucht is dat er duidelijk 7 portretten zijn. Je weet min of

meer waar je aan toe bent. Dat geeft een zekere houvast (*lacht*).

Margot De Boeck, Phéline Thierens
& Mia Vaerman

www.theaterfestivalblog.be

01 — 11.12.2016
DECEMBER
DANCE

16 INTERNATIONAL
DANCE
FESTIVAL

BRUGES
belgium

10 Belgian premieres

dance

**CROSSING
CHANNELS**
Focus on the UK

live music

performances

INFO & TICKETS
WWW.DECEMBERDANCE.BE
+32 70 22 33 02
+32 50 44 30 60

CONCERTGEBOUW
BRUGGE

BRUGGE
CULTUUR
CENTRUM

Akram Khan Company
Russell Maliphant Company
Robbie Synge
Michael Clark Company
Company Wayne McGregor
Hofesh Shechter
Scottish Dance Theatre
& Damien Jalet
and many more ...

DE KUNSTCOLLECTIE VAN HET CONCERTGEBOUW

Concertgebouw Brugge verleent onderdak aan een interessante verzameling actuele kunst, die gestaag aangroeit. Voor deze collectie wordt nauw samengewerkt met architect Paul Robbrecht, die samen met de kunstenaars kiest voor werken die in de moderne architectuur zelf geïntegreerd kunnen worden.



H.S.-N.Y.-94-99 van Dirk Braeckman © Filip Dujardin

De monumentale foto *H.S.-N.Y.-94-99* (2007) van Dirk Braeckman is een close-up van decoratief behangpapier. Het beeld werd geprint op Japans zijdepapier, in hars gedrenkt en tegen de nok van het Atrium gekleefd.

Meer weten
over onze
kunstcollectie?



Biografieën

Jan Lauwers (BE) studeerde schilderkunst aan de Kunstacademie van Gent. Begin jaren 1980 verraste hij het theaterlandschap met zijn collectief *Epigonentheater zlv* (zonder leiding van). Hiermee schreef Lauwers zich in in de radicale vernieuwingsbeweging in Vlaanderen begin jaren 1980 en brak hij internationaal door. De afgelopen twintig jaar werd hij vooral bekend met zijn baanbrekend theaterwerk met het gezelschap *Needcompany*. Sinds 2009 is *Needcompany artist in residence* in het Burgtheater (Wenen). Ondertussen bouwde Lauwers een aanzienlijk oeuvre beeldend werk uit dat in 2007 werd tentoongesteld in BOZAR (Brussel). Jan Lauwers werd bekroond met het Gouden Ereteken voor Verdienste aan de Republiek Oostenrijk (2012). In 2014 werd hij beloond met de Gouden Leeuw Lifetime Achievement Award in de Biënnale van Venetië. Hij was de eerste Belg in de categorie theater die de prijs in ontvangst mocht nemen.

Meer info & bio's: www.needcompany.org

Jan Lauwers *needs company*. In 1986 richtte hij samen met Grace Ellen Barkey *Needcompany* (BE) op. Vanaf het begin zijn zowel de werking als de groep performers uitgesproken internationaal en wordt elke productie in meerdere talen gespeeld. De eerste *Needcompany*-producties waren nog sterk visueel, maar in volgende producties wonnen de verhaallijn en een centraal thema aan belang, hoewel de fragmentarische opbouw behouden bleef. Jan Lauwers' opleiding als beeldend kunstenaar is bepalend voor zijn omgang met het medium theater en leidt tot een eigenzinnige, op velerlei manieren grensverleggende theatertaal, die het theater en haar betekenis onderzoekt. Een van de belangrijkste kenmerken van deze taal is het transparante, 'denkende' acteren en de paradox tussen 'acteren' en 'performen'.



Michael Clark © Jake Walters

za 03.12.16 / 20.00 / Concertzaal
New Work 2016 / Michael Clark Company
Danser en choreograaf Michael Clark is een buitenbeentje in de Britse hedendaagse dansscene. Na zijn *animal / vegetable / mineral* in mei 2014 keert 'British dance's true iconoclast' speciaal voor December Dance terug naar Brugge met een nieuw grootschalig werk.

in samenwerking met Cultuurcentrum Brugge



Barbarians © Gabriele Zuca

za 10.12.16 / 20.00 / Concertzaal
Barbarians / Hofesh Shechter
Choreograaf, danser en componist Hofesh Shechter keert terug naar Brugge met zijn nieuwste trilogie. *the barbarians in love* toont zes dansers op een eclectische barokscore, *the bAD* is een vreugdevolle explosie van dubstep grooves en *Two completely different angles of the same fucking thing* een aangrijpend duet.

in samenwerking met Cultuurcentrum Brugge

BESTEL UW TICKETS NU OP

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT
BRUGGE 34

Praat na de voorstelling gezellig na in het Concertgebouwcafé of vertel ons wat u ervan vond op Facebook  of Twitter  (@concertgebouwbr).



Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket. www.concertgebouw.be/servies.



BRUGGE



FLUXYS

DeMorgen.

Knack

Klara

FOCUS|WTV